

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลหนองแห่น อำเภอกุตุชุม จังหวัดยโสธร

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแห่น

อำเภอกุตุชุม จังหวัดยโสธร

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแห่น
อำเภอกุตุชุม จังหวัดยโสธร

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน

๑-๒

๑. ภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑.๑ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรม

๓-๔

๑.๒ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปกรรม

๕

๑.๓ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแพทย์ไทย

๖-๗

๑.๔ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านภาษาและวรรณกรรม

๘

๑.๕ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรกรรม

๙

๑.๖ ด้านอื่นๆ

๑๐-๑๑

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราชการ ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ รัฐต้อง(๑) อนุรักษ์ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงาม ของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะ สำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุน ให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วม ในการดำเนินการด้วย ภูมิปัญญาไทยมีความสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรี เกียรติภูมิแก่คนไทย สามารถปรับ ประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้กับชีวิตได้อย่างเหมาะสมสร้างความ สมดุลระหว่างคนกับสังคม และธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทย ให้เหมาะสมได้ตามยุค

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแห่น ได้เล็งเห็น ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้จัดทำโครงการสำรวจฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่นเพื่อให้ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้านหรือปราชญ์ท้องถิ่น ตำบลหนองแห่น อำเภอกุศุดชุม จังหวัดยโสธร เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญ หายไปจากชุมชน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้านหรือปราชญ์ท้องถิ่น เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น ต่อไป

กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแห่น
ผู้จัดทำ

ข้อมูลทั่วไป

สภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแห่น

ประวัติความเป็นมา

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ตำบลหนองแห่น แยกการปกครองออกจากตำบลค้ำน้ำสร้าง อำเภอกุตุชุม จังหวัดยโสธร ปัจจุบันอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอกุตุชุม จังหวัดยโสธร แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๐ หมู่บ้าน และได้รับการยกฐานะให้เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๐ มีที่ทำการอยู่เลขที่ ๑๑๙ หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองแห่น อำเภอกุตุชุม จังหวัดยโสธร

๑. สภาพทั่วไป

ที่ตั้งและอาณาเขต

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแห่นมีภูมิประเทศเป็นที่ราบสูงมีพื้นที่ในเขตรับผิดชอบทั้งหมดประมาณ ๘๒ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๕๒,๒๕๖ ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตร ๒๖,๖๐๒ ไร่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของอำเภอกุตุชุมอยู่ห่างอำเภอประมาณ ๒๒ กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดยโสธรประมาณ ๖๐ กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ	จดตำบลท่าสีดา อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด
ทิศใต้	จดตำบลโพนงาม,ค้ำน้ำสร้าง อำเภอกุตุชุม จังหวัดยโสธร
ทิศตะวันออก	จดตำบลค้ำน้ำสร้าง อ.กุตุชุม และตำบลศรีแก้ว อ.เลิงนกทา จังหวัดยโสธร
ทิศตะวันตก	จดตำบลโพธิ์ทอง อ.เสลภูมิ และ ตำบลท่าสีดา อ.หนองพอกจังหวัดร้อยเอ็ด

เขตการปกครอง

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแห่นมีเขตการปกครองตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะการปกครองท้องที่ หมู่บ้านที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแห่นเต็มทั้งหมู่บ้าน จำนวน ๑๐ หมู่บ้าน

การประกอบอาชีพ

ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร คือ การทำนา และการทำไร่ต่าง ๆ เช่น ปลูกยางพารา อ้อย แตงโม มันสำปะหลัง ยูคาลิปตัส ฯ

จำนวนพื้นที่ในตำบล และพื้นที่การเกษตรตำบลหนองแห่น ดังนี้

ตำบลหนองแห่นมีพื้นที่ทั้งหมด ๕๒,๒๕๖ ไร่ หมู่บ้านที่มีพื้นที่มากที่สุด คือหมู่ที่ ๑ (๙,๘๓๑ ไร่) และพื้นที่ทางการเกษตรมีทั้งหมด ๒๖,๖๐๒ ไร่

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ในตำบลหนองแหันมีสถานีตำรวจประจำตำบล จำนวน ๑ แห่งคือสถานีตำรวจภูธรคำฝักกุด ตั้งอยู่หมู่ที่ ๒ บ้านคำฝักกุด ตำบลหนองแหัน อำเภอกุดชุม จังหัดยโสธร และองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหันมีอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจำนวน ๑๓๗ คน เพื่อเป็นผู้ช่วยเหลือในการป้องกันภัยในด้านต่างๆที่จะบรรเทาทุกข์ของประชาชนได้ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหันได้จัดตั้งหน่วยกู้ชีพ กู้ภัย เพื่อเป็นการช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้ป่วย และนำส่งผู้ป่วยที่โรงพยาบาลกุดชุม

ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม

ประชาชนตำบลหนองแหันทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา มีวัดประจำทุกหมู่บ้านเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ มีประเพณีของท้องถิ่นที่ประชาชนในตำบลได้ยึดปฏิบัติมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษมีประเพณีตามเทศกาลดังนี้

- ประเพณีทอดถวายดินเทียน ขั้บร้องสรภัญญะละตอบปัญหาธรรมมะ
- ประเพณีบุญบั้งไฟ
- ประเพณีปฏิบัติธรรมถือศีล ๕
- ประเพณีไหว้ปู่ตา
- ประเพณีบุญมหาชาติ
- ประเพณีบุญข้าวจีไห้พระใหญ่
- ประเพณีบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน

ทรัพยากรธรรมชาติ

- ตำบลหนองแหันมีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ สวยงามและหลากหลายทางชีวภาพอยู่ในพื้นที่ป่าโพนงาม-ดงปอ คือ พื้นที่ป่าภูเพ ประกอบด้วย ภูทางเกวียน ภูจ้อก้อ ภูผาขาว ภูผาด่าง และภูน้อย มีพื้นที่รวมประมาณ ๘,๐๐๐ ไร่ มีแหล่งน้ำที่สำคัญไหลลงสู่ห้วยแก้งกอก ห้วยแกว ลำน้ำยัง ห้วยแก้ง มีอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก (อ่างเก็บน้ำกกกุด) เป็นอ่างเก็บน้ำที่กั้นระหว่างภูทางเกวียนกับภูผาด่าง ซึ่งก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๖ โดยกรมชลประทาน มีความจุน้ำขนาด ๑,๒๒๖,๓๖๐ ลบ.ม. และเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญในตำบลที่ใช้เพื่อการเกษตร และยังเป็นแหล่งพักผ่อนของประชาชนในตำบลและประชาชนทั่วไป

ด้านเศรษฐกิจ

ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหันมีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ ๘๐ % ของพื้นที่ทั้งหมด ประชากรมีรายได้เฉลี่ย ๓๐,๐๐๐ บาท /คน / ปี (ข้อมูลจากการสำรวจข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน ปี ๒๕๕๙) ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรและบางส่วนไปประกอบอาชีพรับจ้าง

๑.๑ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรม

	<p>๑. นายประยูร อัจคีตรู อยู่บ้านเลขที่ ๗๔ หมู่ที่ ๕ ตำบลหนองแห่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร <u>ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านจักสาน</u></p>
	<p>๒. นายเคน ไชยคำ อยู่บ้านเลขที่ ๗ หมู่ที่ ๕ ตำบลหนองแห่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร <u>ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านจักสาน</u></p>
	<p>๓. นายทองสุข ศรีษะ อยู่บ้านเลขที่ ๘๗ หมู่ที่ ๕ ตำบลหนองแห่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร <u>ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านจักสาน</u></p>
	<p>๔. นายมานะ กาทะรงค์ อยู่บ้านเลขที่ ๒๖๘ หมู่ที่ ๕ ตำบลหนองแห่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร <u>ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านจักสาน</u></p>

	<p>๕. นายเจริญ ชมพูทิพย์ อยู่บ้านเลขที่ ๑๕๙ หมู่ที่ ๕ ตำบลหนองแห่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร <u>ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านจักสาน</u></p>
	<p>๖. นายวิชัย บุญใส อยู่บ้านเลขที่ ๒๖๘ หมู่ที่ ๕ ตำบลหนองแห่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร <u>ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านจักสาน</u></p>
	<p>๗. นายบุญเลิศ ไชยเมือง อยู่บ้านเลขที่ ๒ หมู่ที่ ๒ ตำบลหนองแห่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร <u>ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านตัดผม</u></p>

๑.๒ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปกรรม

๑. นายสุภี ทองใบ

อยู่บ้านเลขที่ ๑๔๒ หมู่ที่ ๕ ตำบลหนองแห่น อำเภอกุดชุม
จังหวัดยโสธร

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านแทงลาย

๑.๓ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแพทย์ไทย

	<p>๑. นางวารุณี คู่กะลิ่ง อยู่บ้านเลขที่ ๖๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลหนองแห่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร <u>ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนวดแพทย์แผนไทย</u></p>
	<p>๒. นางจำเนียร อุปพันธ์ อยู่บ้านเลขที่ ๓๘ หมู่ที่ ๒ ตำบลหนองแห่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร <u>ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนวดแพทย์แผนไทย</u></p>
	<p>๓. นางบุญเพียง อุปพันธ์ อยู่บ้านเลขที่ ๓๘ หมู่ที่ ๒ ตำบลหนองแห่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร <u>ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนวดแพทย์แผนไทย</u></p>
	<p>๔. นางมะลิ พันเพชร อยู่บ้านเลขที่ ๑๔๒ หมู่ที่ ๗ ตำบลหนองแห่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร <u>ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนวดแพทย์แผนไทย</u></p>
	<p>๕. นางจันทิ คำมุย อยู่บ้านเลขที่ ๘๘ หมู่ที่ ๒ ตำบลหนองแห่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร <u>ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนวดแพทย์แผนไทย</u></p>

	<p>๖. นางดวงจันทร์ ทองทิพย์ อยู่บ้านเลขที่ ๔๑ หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองแหน อำเภอกุศชุม จังหวัดยโสธร <u>ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนวดแพทย์แผนไทย</u></p>
	<p>๗. นางพนม บุญศิริ อยู่บ้านเลขที่ ๘๖ หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองแหน อำเภอกุศชุม จังหวัดยโสธร <u>ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนวดแพทย์แผนไทย</u></p>

๑.๔ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านภาษาและวรรณกรรม

	<p>๑. นายคำมูล ทานะเวช อยู่บ้านเลขที่ ๑๙ หมู่ที่ ๙ ตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านบายศรีสู่ขวัญ</p>
	<p>๒. นายประสิทธิ์ชัย สว่างวงศ์ อยู่บ้านเลขที่ ๗๗ หมู่ที่ ๗ ตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านบายศรีสู่ขวัญ</p>
	<p>๓. นายวิชัย ศรีพล อยู่บ้านเลขที่ ๑๒๒ หมู่ที่ ๖ ตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านบายศรีสู่ขวัญ</p>
	<p>๔. นายประเสริฐ จันดง อยู่บ้านเลขที่ ๑๙ หมู่ที่ ๖ ตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านบายศรีสู่ขวัญ</p>

๑.๕ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรกรรม

	<p>๑. นายสุพี วงศ์พิทักษ์ อยู่บ้านเลขที่ ๓๖ หมู่ที่ ๗ ตำบลหนองแห่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร <u>ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการปศุสัตว์</u></p>
	<p>๒. นายฉลอง ศรีชนะ อยู่บ้านเลขที่ ๑๗๐ หมู่ที่ ๒ ตำบลหนองแห่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร <u>ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรทฤษฎีใหม่</u></p>
	<p>๓. นายบัณฑิต ศรีชนะ อยู่บ้านเลขที่ ๕๕ หมู่ที่ ๗ ตำบลหนองแห่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร <u>ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการป่าไม้</u></p>

๑.๖ ด้านอื่นๆ

	<p>๑. นางสาวสมหมาย เผ่าเพ็ง บ้านเลขที่ ๑๑๕ หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร <u>ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหารพื้นบ้าน</u></p>
	<p>๒. นางบุญมี ศรีชนะ บ้านเลขที่ ๗๘ หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร <u>ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหารพื้นบ้าน</u></p>
	<p>๓. นางดวงทัย ศรีชนะ บ้านเลขที่ ๖๕ หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร <u>ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหารพื้นบ้าน</u></p>
	<p>๔. นายวัชรินทร์ นิลสุข บ้านเลขที่ ๑๓ หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร <u>ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหารพื้นบ้าน</u></p>

	<p>๕. นายพุดม จันดางาม บ้านเลขที่ ๑๐๑ หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองแห่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร <u>ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อทางศาสนา</u></p>
	<p>๖. นางสาวพรภิรมย์ บมขุนทด บ้านเลขที่ ๘๔ หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองแห่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร <u>ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านประเพณี</u></p>
	<p>๗. นางมะลิ สว่างวงศ์ บ้านเลขที่ ๘๒ หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองแห่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร <u>ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหารพื้นบ้าน</u></p>
	<p>๘. นางจ่าปี พิลาตุติ บ้านเลขที่ ๗๑ หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองแห่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร <u>ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านประเพณี</u></p>
